

GRUP RAPORLARI*

1- ÇOCUK VE ÇEVRE ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

Biz, "ÇOCUK VE ÇEVRE ÇALIŞMA GRUBU", 7 Kasım 1996 tarihinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde yaptığımız görüşmeler sonucunda:

– Tüm çocukların sağlam ve özürlü ayırımı yapılmaksızın, "toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olma" (sözleşme madde 23/1) haklarını dikkate alarak:

– Kent içinin, kent varoşlarının ve kırsal kesimin yaşam şartlarının farklılıklarını dikkate alarak; çocuğun "bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu" (sözleşme madde 27/1) hatırd tutarak:

– Her çocuğun fauna, flora, tabiat olayları, toprak, su ve ateş gibi doğal çevresini ve bunun yanında tarihi, kültürel çevresini tanıma, yaşama ve doğrudan yararlanma hakkı bulunduğunu kabul ederek;

– "(D)inlenme, boş zamanlarını değerlendirme, oynama ve yaşına uygun etkinliklerde bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma" (madde 31/1) ve hayal kurma hakkına inanmış olarak;

– Ehil eğitimciler aracılığıyla verilen, kötü alışkanlık ve davranışlardan korunmuş, yarışma baskısından arındırılmış, nicelik ve nitelik bakımından yeterli, özgüvenini geliştiren eğitim ve öğretim hakkı bulunduğunu benimseyerek;

(*) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve İstanbul Barosu'nca 7-8 Kasım 1996 günlerinde çocuk hakları ile ilgili olarak düzenlenmiştir.

– Mutlaka cinsel ve ekonomik sömürüye karşı korunması gerekliliğini gözönüne alarak;

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 3. maddesinde yer aldığı üzere, çocukları ilgilendiren her türlü faaliyet ve konularda, herkesin, her yetkilinin ve her kurumun; çocuk için en iyi olanı, her şeyden daha öncelikli olarak dikkate almasının uluslararası hukuktan ve iç hukuktan kaynaklanan hukuksal bir zorunluluk ve toplumsal bir sorumluluk olduğuna önemle dikkat çekeriz.

Çocuk hakları ile ilgili evrensel bir yaklaşım sergileyen Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin hükümlerinin uygulanabilir hale gelmesi için kanunlarda yapılması gereken değişiklikler ve yeni kanunlar çıkarılmasına duyulan ihtiyaç yanında, idari işlem ve eylemlerin yapılması da büyük önem kazanmaktadır.

Fakat bu sözleşmede yer alan çocuk haklarının en temel nitelikte olanlarının bile yaygın olarak hayata geçirilebildiği; yani bu hakları gerçekleştirmeye yönelik yasal ve idari tedbirlerin alındığı bu yönde faaliyetlerde bulunulduğu, ihlallerin önleildiği ve sorumluların cezalandırıldığı bir ortam henüz oluşmamıştır. Sözleşmenin onaylanmasına ilişkin bir kanun çıkaran Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, hukuk sistemimizin bu sözleşmeye uyarlanması konusunda sistemli bir çalışma içine girdiğini gösteren ürünler de henüz yoktur.

Gerekli düzenlemeler derhal yapılmadığı takdirde, bu sözleşmenin beklenen etkisi ortaya çıkamayacaktır. En az sözleşmenin imzalanması kadar, eşzamanlı olarak, uygulamaya yönelik yasal ve idari düzenlemelerin yapılması gerekliliği vardır.

Bu yüzden;

– Çevreye ilişkin düzenlemelerin çocukla doğrudan ve yakın ilgisi bulunduğundan, mutlaka, çocuk açısından en iyi düzenlemenin nasıl olacağının öncelikli olarak değerlendirilmesi, "çocuk için en iyi olan"ın ne olduğuna dair bilimsel veriler ve kriterlerin belirlenmesi gerekir.

– Çevrenin çocukla etkileşimini de içerecek şekilde ulusal ve yerel eylem program ve planlarının hazırlanması gerekmektedir. Bu planlar, yapılan ve yapılacak olan faaliyetler arasında bir bütünlük sağlamalıdır. Planların uygulanmasında yerinden yönetim ilkesi dikkate alınmalıdır. Bunun için görev ve yetki dağılımı gözden geçirilerek yeniden yapılanmaya gidilmelidir. Konuyla ilgili idari reformlar yapılmalıdır.

– Her türlü plan ve program sağlanacak yeterli mali kaynakları da içerecek şekilde hazırlanmalıdır. Mali etkinlik analizleri yaygınlaştırılmalıdır.

– Çocuk ve çevre ile ilgili olarak yapılacak bu düzenleme ve uygulamalar izlenmeli ve değerlendirilmeli; bu iş için gerekli yapılanma oluşturulmalı ve izleme kriterlerini tespit etmelidir.

– Çocuk haklarına ilişkin işlem ve eylemleri şikayet üzerine veya re'sen denetleyecek idarenin iç denetim mekanizması kurulmalı; etkin bir şekilde çalışabilmesini sağlayacak yetkilerle donatılmalıdır. Bu bir kurul şeklinde olabileceği gibi "Çocuk Hakları Denetçisi" (ombudsperson médiateur) şeklinde yapılanmaya gidilebilir.

– Medyanın toplum üzerindeki etkisinin bilincinde olarak; çocuğun psiko-sosyal gelişimine olumlu katkısı sağlanmalıdır.

– Çocuk ve çevreye ilişkin faaliyetlerde kamu tüzel kişileri yanında sivil toplum örgütleri ve özel sektörün katılımı, işbirliği ve eşgüdümü sağlanmalıdır.

– Çevreye ilişkin her türlü bilgi ve belgeye ulaşma hakkı talep edenlere sağlanmalı, bu konuda idari karar alma sürecine katılmalarına imkan tanınmalı ve çevre konulu uyuşmazlıkları mahkeme önüne götürme hakkı herkes tarafından kolayca kullanılabilir.

– Çevrenin çocuklara yönelik düzenleme çalışmalarına çocukların etkin katılımı esastır.

– Bundan sonra, çevre ve çocukla ilgili yapılacak her türlü toplantıya mutlaka çocukların davet edilerek görüşlerini ortaya koymaları ve karara katılmaları sağlanmalıdır.

Rapor Eki: "Çocuk Haklarının Hayata Geçirilmesi Açısından Çevreye İlişkin Düzenlemelerin Önemi" başlıklı tebliğ.